

Tuula ja Pirkko
FUGESSA

MINNA KIVELÄ

RIA KATAJA

LIKE

© Ria Kataja & Minna Kivelä ja Like Kustannus 2024

ISBN 978-951-1-47475-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

1

Terve kaverit. Se olen minä, Fugen Toro. Te varmasti tiedättekin minut. Uljas olemukseni on nimittäin töröttänyt jo vuosia eräällä suomalaisille hyvinkin tutulla vuorenrinteellä, ja minut on saattanut tunnistaa, jos on kulkenut pitkin Fuengirolan aurinkoista costaa. Olen aikojen saatossa päässyt todistamaan nykyihmiselle laji-tyypillistä käyttäytymistä siinä määrin, että näköalani on huikea ja perspektiivini laaja. Olen nähnyt ja kuullut jos jonkinmoisia tarinoita. Jalkojeni juuressa on käyty monta elämää mullistavaa keskustelua. Katseeni alla on tanssittu yömyöhään, on juovuttu ja on selvitty. Paitsi 60-luvulla ei selvitty juuri ollenkaan, juotiin vain. Luokseni on saavuttu myös pyhiinvaellusmielessä ja silloin olen saanut kuulla hiljaisia, veretseisauttavia lauluja ja suoraan ihmisyyden syvimmistä kellareista kumpuavia säkeitä, jotka ovat kuin unohdettuja rukouksia, kauniita haaveita ja haikuja siitä, mikä on joskus ollut jollekin totta ja merkityksellistä. Joku on täällä joskus kosinutkin. Siis minua. Mutta minunlaiseni on tuomittu seisomaan yksin ja toimimaan koko costaa yhdistävän elämänmenon todistajana. Minua ei ole luotu liikkumaan, vaan töröttämään, ole-

maan kuva jostain menneestä tai tulevasta aikakaudesta. Olemaan linssiluteena ja maamerkinä loman alusta ja lopusta. Postikorttien vakionaamana.

Tämä tarina, jonka nyt kerron teille, on yksi hurjimmista. Kuvi-
telkaa korviinne kaskaiden sijasta suomenkielistä vaimeaa puheen-
sorinaa ja kassakoneiden piippausta. Tarinamme nimittäin alkaa
Ala-Vittulan ostoskeskuksen S-marketista, jonka aulaassa ker-
tomuksemme päätähdet, Tuula ja Pirkko, näyttävät pelailevan
hedelmäpeliä. Pirkko seisoo Tuulan vieressä ja Tuula on juuri peli-
vuorossa. Pirkko hyräilee Satumaa-tangoa turhan lähellä Tuulan
korvaa, samalla kun hänen ruskeasta paperipussista mutustele-
mansa konditoriatuote tarttuu hänen kurkkuunsa.

– Oksettaako? Leivoitko ite? kysyy Tuula hiukan ärsyyntyneenä.
Satumaa-tango ei ole koskaan kuulunut hänen lempilauluihinsa, ei
edes Maija Vilkkumaan versio.

– Vitut leivoin, ostin paistopisteestä Dallaspullan, vastaa Pirkko
ohittaen Tuulan piikikkyyden ja jatkaa:

– Muistatsä kun mä kerran tein sitä tiikerikakkua?

– Muistan. Siitä tuli karjalanpaisti, vastaa Tuula äänessään häi-
vähdys sarkasmia. Mutta Pirkko ei vähästä hätkähdä.

– Mites sulla on itelläs tilanne hansikkaassa hedelmäpelin kanssa?
Mulla olis yks juttu heti kun maltat toltä pelaamiseltas kuunnella.

– Sama ku puol tuntia sitte. Ei liikahda lehtikään. Mut olis kai
se koitettava nyhtää täältä vielä muutama ropo niin kuin motiivi
oli. Mikä juttu?

– Sellanen vaan jymyjuttu, kuulet kohta. Tässä alkaa olla jonoa,
Tossavainenki kärkeä vuoroan.

Tuula vilkaisee nopeasti olkansa yli. Tossavainen seisoo lattiaan
merkiksi asetetun teippiviivan takana ja puristaa tikattua hattua
käsissään.

– Antaa kärkeä saatana, mitä se ketään hetkauttaa. Minä pelaan
niin kauan kun rahat riittää, äläkä nyt tuijottele sinne vaan sano
että tuplataanko?

– Tuplaa tuplaa, ja laita kirsikat lukkoon. Minä tykkään niistä, kun niissä on verevyyttä ja makeutta.

– Sinä ja sun verevyytes, tää peli menee ihan vituralleen nyt koko ajan huolimatta siitä mitä tässä lukitaan.

– Kuule Tulppu, ei ehkä kannata nyt jäädä oottelemaan sitä voittoa, jos ei sitä ensinkään ole tulossa.

– Mitä sä ajat takaa?

Tuula tuntee takaraivossaan Tossavaisen tuijotuksen.

– Sulla on niin pitkään mennyt vituiksi toi peli, että ihan hyvin voit pelata silläkin tavalla että jätät kolikot taskuun ja painelet vaan niitä nappuloita siinä.

– Mikä järki tossa on sitten? Tuula päättää madaltaa varmuuden vuoksi hiukan ääntään. – Jono kasvaa ja minä tässä löpsyttelen ilmaa, niinkö? Mistä sitä sitten tietää kuka voittaa ja millä rahalla tupakitki ostetaan?

– Ei elämässä tarvi aina olla järkeä. Kivointahan tossa pelaamisessa on toi nappuloiden paukuttaminen. Siks se Spedekin eli niin kauan, kun räpläs masinoita. Alat vaan läpsiiä nyt, sullahan menee koko eläke tohon muuten.

– Meinaatko?

Vaikka Pirkon aivoitukset tuntuvat Tuulasta joskus käsittämättömiltä, kolikoiden säästymisessä tuntui kuitenkin olevan joku juju. Ja kyllä siinä joku voimaantumisen tunnekin pilkahti, kun oikein hakkasi lukitusnäppäimiä.

– Pelaa pari kierrosta niin piristyt. Ja pidä Tossavainen irti masiinasta. Mä käyn hakemassa postilähetyksen sillä aikaa. Oota mua tässä.

Pirkko kääntyy kannoillaan ja lähtee kohti vastakkaisen seinän pakettiautomaatteja. Tossavaisen ilme on kiristynyt entisestään ja Tuula saattaa kuvitella hänen hengityksensä niskassaan. Tuula painelee nappuloita ja tuntee miltei raikasta iloa. Hän alkaa hyräillä omahyväisesti Paranoidia. Tämä on Tossavaiselle ihan oikein, Tuula ajattelee. Niin monta kertaa he ovat odottaneet pelivuoroaan Tos-

savaisen takana. Tuula tuntee pian nenässään silakan hajun ja siitä hän tietää, että Tossavainen on tullut aivan hänen kannoilleen. Tuula käännähtää hitaasti ympäri.

– Tossavainen ottaa vaan takapakkia. Meikäläisen vuoro kestää aamuun asti, jos et pian ala peruuttaa siitä kärkekymästä.

Tossavaisen silmät laajenevat hiukan, ja vaikka hän ei kuullut äskeisestä kuin muutaman sanan, Tuulan uhmakkaasta ilmeestä on pääteltävissä, ettei tämä aio luovuttaa pelivuoroa kenellekään.

– Minä ihan sillä kun ei siellä taida olla rahojakaan kiinni enää.

Tossavainen seisoo suu auki ja puristaa kolmea kaksieurosta vasemman kätensä etusormen ja peukalon välissä.

Tuula voisi hyvin lähteä automaatile, olihan hänen pelinsä tosiasiaassa jo pelattu. Mutta häntä alkaa ärsyttää, että Tossavainen tunkee pelialueelle hänen vielä siinä pelatessa. Pelialue on pyhä ja yksityinen ja se on merkitty punaisella teipillä lattiaan juuri sen vuoksi, ettei viivaa ylitettäisi, sen tietävät kaikki. Onneksi Pirkko saapuu ja katkaisee Tuulan ajatukset.

– Nonni, soronoo ja tässä ollaan sano enkelzmanni kun ketulla reittä läpsäs! Pirkko sanoo. Hänellä on kädessään valkoinen paketti.

– Tuo ei rimmannu nyt kyllä yhtään, tokaisee Tuula.

– Mutta nyt on paketti haettu. Ai kato Tossavainenki on liikkeellä, meinaatko tyhjentää pajatson vai pyöräkellarin?

Tossavainen valahtaa kalpeaksi kuullessaan Pirkon mainitsevan pyöräkellarin. Taloyhtiö ei ole selvittänyt edelliskesän pyörävarkauksia, joten kaikki asukkaat ovat edelleen epäiltyjen joukossa. Tuulan ja Pirkon epäilyt kohdistuvat Tossavaiseen. Myös Tuulan rollaattori oli hävinnyt kellarista. Ja vaikka Tuula vähät välitti sen kohtalosta, varkaus oli kuitenkin tapahtunut.

Tossavainen ei ole vielääkään sulkenut suutaan. Se on omalaatuinen, lapsuudesta asti mukana kulkenut tapa.

– Minä pelaisin nyt jos tämä laite on vapaana? Tossavainen ottaa askelen kohti pelikonetta, mutta Tuula ei hievahda paikaltaan.

– Se on vapaa sitten kun minä sanon että se on vapaa. Samat säännöt ne koskee suakin Tossavainen. Samat säännöt kaikille.

Pirkko hymyilee aurinkoisesti ja kaappaa Tuulan käsikynkäänsä. Tuula tuijottaa Tossavaista silmiin niin kauan kuin silakanhajua lähietäisyydeltä kestää.

Tuula ja Pirkko lähtevät pelikoneelta ja Tossavainen jää hiukan surullisena katsomaan heidän peräänsä ennen kuin lisää yhden kaksieurosen masiinaan.

– Mikä helvetinmoinen kiire sulle nyt tuli?

Tuula koettaa pysyä ystävänsä vauhdissa S-marketin ulkopuolella, kun Pirkko vaappuu määrätietoisesti kohti betonista kolmi-kerroksista taloa.

– Mä haluan nyt nopeasti mennä avaamaan tän.

Pirkko osoittaa oikeassa kainalossaan olevaa valkoiseen paperiin käärittyä ja teipein suljettua pientä pakettia.

– Mitä sä muikistelet? Mikä sulla on siinä nyt, siinä kädessä?

– Muistatsä kun mä tilasin sen Mai Heritisin?

– Minkä titsin? Maiköl? Mikä?

– Sen tee än aa -testin sieltä Herisiitsin sieltä lafkasta.

– Joo. Onko sulla ne tulokset siinä jo sitte vai?

– Ei oo, kun ne meni vituiks. Ihan paskat tulokset tuli siitä testistä.

Pirkko oli tuntenut joitakin kuukausia sitten vahvaa juurettömyyden tunnetta ja oli tilannut DNA-testin selvittääkseen tarkemmin sukulinjojaan. Mutta Pirkon puheista päätellen hän ei ollut tyytyväinen saamiinsa tuloksiin. Tuula ajattelee, että se on tyyppilistä Pirkkoa, ja siksi hän päättää olla kerrankin hiljaa ja kuunnella.

– Mä tilasin uudet monivalintatestit Wishistä, Kiinasta, ja ajattelin mennä tekemään tän nyt saman tien.

– Et kai sä saatana oo menny tommoseen mukaan nyt? Eiks toi oo joku huijausfirma, kiikuttaa sieltä ihan mitä sattuu kamaa postin mukana?

Pirkko ei välitä Tuulan hurjistuneesta ilmeestä.

– Älä sinä prosessoï omia huonoja kiinapakettikokemuksiasi mun ostoksiin. Ei oo mun syy, että se kuorsausteippi oli aivan

susi ja lisäsi sun uniakneaa, ja että ne jalankuorijat vei sun nahkat. Mihin sä muuten piilotit ne?

– Teipin vein taloyhtiön kierrätyslotaan ja ne kuorintasukat annoin Marttisen muijan säilöntäkerhoon. Sanoin, että tuuppaa omenat illalla sinne, niin on aamulla kuoritut tuotteet.

Kaksikymmentä minuuttia myöhemmin Tuula ja Pirkko istuvat Pirkon keittiössä. Pirkko on työntänyt pöydältä sivuun puoliksi syödyn Hyvän olon jogurtin ja muutaman parittoman papukaijakorvakorun. Hän puuhaa oudonnäköisen muovihökötyksen kimpussa.

– Mä vähän desinfioin tätä samalla tässä.

Pirkko suihkii Septidiniä pitkin läpinäkyvän muovisen häkkyrän ulkopintoja.

– Ja nyt mä lipasen tän testiliuskan ja laitan sen tähän kotilaboratorioon.

– Sun on vissiin aivan pakko sanottaa joka ainoa liike minkä tulet nyt tämän manööverin aikana tekemään.

– Savolaiset sukujuuret mai ääs, pakko olla muutakin, sen verran löytyy tempoa ja temperatuuria minusta. Jotain muuta perimää täytyy olla. Ainaki ripaus.

– No ei se aina miellytä totuus tietenkään.

Saman tien kun Pirkon kielellään kostuttama testiliuska osuu kohdilleen muovihäkkyrässä, häkkyrään syttyy vaimea turkoosi valo ja kuuluu mieto pling-ääni.

– Niin nopea kuin mainostivatkin. Hyvä firma tää Witsi, täytyy tilata sieltä joskus jotain muutakin. Ootas mä katon mitä tässä sanotaan...

Pirkko on liittänyt kotilaboratorion kännykkäänsä teipillä ja näyttää siltä, että tulokset voi lukea suoraan siitä. Pirkko siristää silmiään ja lukee kännykän ruudulta.

– ”Monivalintatesti on suoritettu oikeaoppisesti ja tässä on tuloksesi. Paina tästä napista.” No nyt mä sit painan. Jännittävää.

– Kieltämättä aivan uudenlainen tällanen laboratoriotilanne täällä sun hallitussa kaaoksessa.

– Ei hittolainen kuule!

– Joko selvis? Tuula on hiukan ärsyyntynyt Pirkon pirteystä, mutta hän on päättänyt leikkiä mukana.

– Tässä lukee vastaukset, että kuulemma ”ei ollut vastamyrkkyyjä”.

– No hyvä.

– *”Ei oo koronaa, ettekä ole raskaana.”*

– No hyvä että tuli sekin tsekattua.

– *”Klamydia on sairastettu 60-luvulla...”*

– No sen nyt tietää kaikki.

– *”Ja olette 69 % joensuulainen...”*

– No tämä on ollut sanotaanko, että ilmassa kyllä.

– *”...ja lisäksi 13 % vantaalainen...”*

– Kato, Uusimaakin edustettuna teikäläisessä.

– *”...ja 18 % espanjalainen.”*

Sitä Tuula ei ollut odottanut. Hän ei ollut koskaan kuullutkaan, että Pirkolla voisi olla niin kaukaisia sukulaisia. Pirkko pomppaa ylös tuuilta ja ottaa huolimattoman, mutta ilmeisen flamenco-asennon.

– Mitäs minä sanoin!!! Rytmit veressäni eivät ole siellä sattumoisin vaan ihan siksi, että olen espanjalaista syntyperää! Ja tää selostus jatkuu täällä vielä, kuuntele!

Tuulan äimistys kasvaa entisestään, kun Pirkko jatkaa lukemista.

– *”Isoisänisoisänisänisänisänisän isänne on kuollut mustaan surmaan.”* Täällä on valokuvakin hänestä!

– Näytä!

– Katoppa! Nopealla vilkaisulla on aika paljon samaa näköäkin. Pirkko näyttää ylpeänä kännykkäänsä Tuulalle.

– Joo, no on tuttu mies.

– Sitähän minäkin.

– Siinä on Iivana Julma ja hänen poikansa Ivan.

– Olenko minä hänellekin sukua! Villi ja vahva veri, tiesin tämän.

– Ei vittu, kuuntele nyt. Toi on Ilja Repinin maalaus ”Luitturit”, maalattu 1581.

Pirkko katsoo kuvaa silmiään siristäen.

– Aika täsmää. Aikamoista. Sukuni vain laajenee. Ja puhuttelevat on piirteet sukulais-Ivanillakin. Ilmankos mulla jalat veti sinne Ateneumiin viime kesänä, vaikka en helvetti jaksanut odottaa kaheksaa tuntia jotain kalpeita äijän naamoja kattomaan.

– Ymmärrä jo, ettei se ole mikään sun sukualpumi vaan kuuluisa maalaus. Kyseistä teosta säilytetään Moskovassa, Tretjakorviksen galleriassa.

– Eli hyvässä seurassa killutaan. Mutta nyt tällä kosmopoliitilla ei ole aikaa olla täällä perähikiällä enää, täytyy ruveta pakkaamaan.

Tuula tuntee kauhun valtaavan koko kehonsa kiireestä kanta-päähän. Hänen on vaikea saada happea sekä kiinni siitä, mistä tämä pakahduttava tunne johtuu.

– Mitä? Minne? Mihin sä oot menossa?

– No Helsinki-Vantaalle nyt ensiks, tilaaan yyperin ostarille. Lähetsä mukaan?

– Minne?

– Espanjaan! Tutustumaan sukujuuriini tietenkin! Tämä rytmi veressäni täytyy pian tyydyttää, eikä se onnistu täällä! Täytyy matkustaa kohteeseen, josta kaikki sai alkunsa!

Tuulan suuta kuivaa ja häntä alkaa pyörryttää. Pirkko on jo loih-tinut matkalaukkunsa esille ja paiskelee sinne röykkiöittäin tava-
raa.

– Entäs ilmastonmuutos? Eikö sua kiinnosta yhtään tällaset näkökulmat? Eliölajit kuolee sukupuuttoon, ilmasto lämpenee, jäätiköt sulaa! Ja sinä saatana vaan ajattele omaa laajentumistar-vettas!

Tuulan sanat eivät Pirkkoa pysäytä, hänen ajatuksensa kulkee nyt valoakin nopeammin.